

Briuselis, 2021 m. gegužės 17 d.
(OR. en)

8592/21

RECH 199

PRANEŠIMAS

nuo: Pirmininkaujančios valstybės narės

kam: Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai

Dalykas: *Pasirengimas 2021 m. gegužės 27–28 d. Konkurencingumo tarybos posėdžiui*

Europos mokslinių tyrimų erdvės atnaujinimas – kaip pasirengti plataus užmojo ateinančiam dešimtmečiui tinkamos EMTE įgyvendinimui

– *Politiniai debatai*

Delegacijoms pridedamas pirmininkaujančios valstybės narės pranešimas „*Europos mokslinių tyrimų erdvės atnaujinimas – kaip pasirengti plataus užmojo ateinančiam dešimtmečiui tinkamos EMTE įgyvendinimui*“, rengiantis politiniams debatams 2021 m. gegužės 28 d. Konkurencingumo tarybos posėdyje.

Europos mokslinių tyrimų erdvės atnaujinimas – kaip pasirengti plataus užmojo ateinančiam dešimtmečiui tinkamos EMTE įgyvendinimui

Įvadas ir pagrindinė informacija

Aplinkybės

1. 2000 m. Taryba nustatė tikslą sukurti Europos mokslinių tyrimų erdvę (EMTE), o 2008 m. ji nubrėžė **viziją laikotarpiui iki 2020 m.**¹. Ši vizija apėmė mokslinių tyrimų vidaus rinkos aspektą, įskaitant tyrėjų tarpvalstybinį judumą ir darbo rinkos atvėrimą Europos tyrėjams, kartu suteikiant jiems geresnes karjeros struktūras, kurios būtų palankios šeimai. Kalbant apie žinių sklaidos ir panaudojimo aspektą, vizija buvo skatinamas optimalus intelektinės nuosavybės naudojimas kartu su atvira prieiga prie žinių ir inovacijų. Kalbant apie mokslinių tyrimų sistemų struktūrą, joje numatyta skatinti tolesnę mokslinę kompetenciją ir užtikrinti pasaulinio lygio mokslinių tyrimų infrastruktūros teikimą.
2. **Šios vizijos dalis sėkmingai įgyvendinta** sustiprinus visos Europos tyrėjų ir mokslinių tyrimų bendruomenių tarpusavio sąsajas ir bendradarbiavimo ryšius, skatintus vykdant ES bendrąsias mokslinių tyrimų ir inovacijų programas ir kitus tarpvalstybinius bendradarbiavimo veiksmus, pavyzdžiui, mokslinių tyrimų infrastruktūros ir bendro programavimo iniciatyvas. Nors sukurtų tinklų pasiskirstymas Europoje netolygus, jie yra ilgalaikiai, ir dėl jų padidėjo nacionalinių mokslinių tyrimų sistemų „sistemiškumo“ lygis Europos lygmeniu, kaip pastebėta mokslinėje literatūroje ir tapo akivaizdu „Brexit’o“ metu, kai buvo įvertintas Jungtinės Karalystės sistemos atskyrimo nuo europinės sistemos poveikis.

¹ Europos Sąjungos Taryba, dok. 7652/1/08 REV 1.

3. **Nacionalinė ir regioninė politika**, kurių svarba akivaizdi, yra tarpusavyje susijusios ir viena nuo kitos priklauso **Europos viršnacionaliniu lygmeniu**, kuris yra tam tikra „sistemų sistema“ ir neatsiejama bendros Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos dalis.
4. Jau egzistuoja **bendros Europos vertybės ir principai** ir jie yra mūsų bendras etosas, suformuotas dėl intensyvaus mūsų mokslo ir technologijų bendruomenių bendradarbiavimo ir konkurencijos. Tai apima gana gerai suvienodintas ir suderintas normas ir procedūras įvairiais lygmenimis – nuo programų sudarymo iki mokslinių tyrimų rezultatų ir vertinimo. Daugybė metų mus skiria nuo pirmųjų 9-ojo dešimtmečio bendrųjų programų, kuriose kultūriniai, kalbos ir kiti nacionaliniai savitumai buvo tikrai svarbūs ir trukdė bendradarbiauti – tai darė poveikį net ir kasdienio bendro darbo eigai. Jau daug nuveikta siekiant mokslinių tyrimų europėjimo.

Laikas naujai vizijai?

5. Praėjus daugiau nei dešimtmečiui nuo to laiko, kai buvo apibrėžta Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos vizija laikotarpiui iki 2020 m. ir Europos Vadovų Taryba užsibrėžė iki 2014 m. sukurti EMTE², trijų valstybių narių grupė (pirmininkavusi DE, pirmininkaujanti PT ir pirmininkausianti SI) nusprendė žengti žingsnį pirmyn ir į savo **pagrindinius tikslus mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje įtraukti EMTE atnaujinimą**.
6. Nuo tada vyko intensyvus bendras Tarybos, valstybių narių ir Komisijos darbas. Keli pavyzdžiai: reikšmingas darbas, kurį atliko EMTEK, rengdamas nuomonę dėl *EMTE ateities*³, 2020 m. rugsėjo mėn. Europos Komisijos komunikatas „*Nauja Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvė (EMTE)*“⁴, vėliau priimtos Tarybos išvados dėl *naujos Europos mokslinių tyrimų erdvės*⁵ ir darbas, kurį šiuo metu vykdo ekspertų grupė – *EMTE pertvarkos forumas*, kuriai buvo pavesta parengti nuomonę dėl būsimo mokslinių tyrimų ir inovacijų pakto, įskaitant principus ir vertybes bei galimus siektinus tikslus. Šiame forume imamasi preliminarių veiksmų siekiant programavimo lygmeniu bendrai parengti teminių ir struktūrinių EMTE prioritetų ir veiksmų darbotvarkę.

² Dok. EUCO 2/11.

³ EMTEK dok. 1201/20.

⁴ Dok. 11400/20 + ADD 1.

⁵ Dok. 13567/20.

7. Naujos EMTE **tiksmai**, išdėstyti 2020 m. gruodžio mėn. Tarybos išvadose, buvo apibrėžti kaip į tyrėjus orientuoti, verte bei kompetencija grindžiami ir į poveikį orientuoti tiksmai. Kaip svarbus aspektas nustatyta bendra valstybių narių ir Komisijos atsakomybė, įskaitant aktyvesnį piliečių ir suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą, taip pat ekosistemų įvairovė ir kryptingumas, siekiant mokslinių tyrimų indėlio sprendžiant pasaulinius visuomenės iššūkius ir vykdant kitą viešąją politiką.
8. Dabar, po pandemijos sukeltų krizių ir pradėjus diskusijas dėl Europos ateities, kaip niekad aktualu **nustatyti, kaip mokslas ir technologijos gali prisidėti prie Europos ateities**, o poreikis parengti **peržiūrėtą EMTE viziją yra esminės svarbos**. Per krizę įgyta patirtis ir jos poveikis nacionalinėms ir Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų ekosistemoms buvo itin svarbūs visais lygmenimis ir visiems parodė, kad žinių bazė yra labai svarbi norint įveikti krizes ir kad atviras bendradarbiavimas bei keitimasis rezultatais ir duomenimis Europoje ir už jos ribų yra labai aktualūs.
9. Kad įveiktume sunkumus, kartu išsaugodami ir plėsdami tvirtą žinių bazę Europos lygmeniu, apimant žinių ciklą nuo fundamentinių mokslinių tyrimų iki panaudojimo rinkoje, turime nustatyti EMTE ateities ateinantį dešimtmetį viziją ir aiškias politikos gaires. Panašu, jog aktualu ir atėjo tinkamas metas tam, kad už mokslinius tyrimus atsakingi ministrai apsvaistytų šiuos klausimus, įskaitant pagrindinius tikslus ir programavimo bei finansavimo prioritetų nustatymo pagrindimą.

Kaip pasirengti plataus užmojo ateinančiam dešimtmečiui tinkamos EMTE įgyvendinimui

10. Nors sutariama dėl EMTE atnaujinimo, dėl poreikio pritraukti ir išlaikyti talentingiausias tyrėjus ir dėl poreikio toliau stiprinti mokslinių tyrimų institucijas ir didinti finansavimą, mokslinių tyrimų vidaus rinkos sukūrimas yra vis dar neįgyvendintas tikslas, nors ir imtasi esminių veiksmų. Šie veiksmai apėmė mechanizmus ir priemones („švelniąją“ teisę), kurie iš esmės tebegalioja, tačiau turi būti plečiami ir stiprinami, be kita ko, siekiant skatinti lygias galimybes visiems, visų pirma lygias lyčių galimybes, nuolat plėtoti ir skleisti atvirojo mokslo principus ir plėtoti jiems remti būtiną infrastruktūrą arba plėtoti Europos infrastruktūros tinklą (Europos strateginį mokslinių tyrimų infrastruktūros forumą, ESFRI), koordinuojantį Europos strategiją, skirtą infrastruktūrai, įtrauktai į veiksmų gairių dokumentus.

11. Todėl dar reikia plėtoti ir baigti kurti visapusišką tyrėjų vidaus rinką, įskaitant jos pagrindines sąlygas. Vienas iš pagrindinių elementų yra **tyrėjų karjera ir mokslinių tyrimų vertinimas**. Numatytos patvirtinti Tarybos išvados „Europos mokslinių tyrimų erdvės stiprinimas: patrauklios ir tvarios karjeros galimybių bei darbo sąlygų suteikimas tyrėjams ir protų apykaitos pavertimas tikrove“ – tai žingsnis pirmyn, nes pirmą kartą taikome holistinę į tyrėjus orientuotą sisteminių požiūrį, derindami įvairią politiką ir priemones, kuriomis prie jo tiesiogiai prisidedama ir kartu atsižvelgiama į mokslinius tyrimus atliekančių organizacijų ir aukštojo mokslo institucijų daugiasluoksnę kompetenciją bei savarankiškumą. Kaip nurodyta Tarybos išvadose, kurios turi būti patvirtintos, labai svarbu sukurti Europos karjeros mokslinių tyrimų srityje sistemą, taip pat paversti protų apykaitą tikrove, nustatant ir šalinant nevienodų tyrėjų srautų veiksnius, taip pat remiant mokslinių tyrimų srities karjeros ir protų apykaitos stebėjimo ir stebėsenos sistemą.
12. Šiuo nauju požiūriu pripažįstama, kad tyrėjai yra aukštos kvalifikacijos judūs specialistai, kuriems turėtų būti sudarytos tinkamos, tvarios ir sąveikios karjeros mokslinių tyrimų srityje galimybės ir pagrindinės sąlygos. Nors Tarybos išvadose nustatyta sistema ir politikos gairės, kuriomis iš esmės prisidedama siekiant bendrosios rinkos tikslo, vis dar reikia parengti keletą priemonių ir metodų, kad būtų baigta kurti konceptuali ir metodiška sistema siekiant sukurti visapusiškai veikiančią rinką, apimančią ES, valstybes nares ir regionus.

13. **Žinių kūrimo** srityje Sąjungos požiūrio pagrindas – bendradarbiavimu grindžiami moksliniai tyrimai, suvienyti Europos decentralizuotais mokslo ir technologijų kompetencijos tinklais, kartu sudarant sąlygas sukurti kritinę masę ir sumažinti pastangų dubliavimąsi. Žinių kūrimo srityje fundamentiniai moksliniai tyrimai yra esminis pagrindas ir turėtų būti išlaikyti ir stiprinami visoje Europoje, kiek įmanoma sąveikaujant ir derinant su verslumo iniciatyvomis. Be to, bendradarbiavimo tinklai vis dar turi įgyti tvirtesnę identitetą Europoje ir didesnę matomumą pasaulyje. Turime užtikrinti, kad mūsų įtraukus požiūris į kompetencijos ugdymą suteiktų Europos tyrėjams ir novatoriams aukščiausią pripažinimo lygį, kad nė vienas Europos regionas nebūtų paliktas nuošalyje. Tai būtų galima pasiekti įvairiomis paramos priemonėmis, kuriomis būtų išlaikomas reikiamas lankstumas ir akademinė laisvė. Tokie tyrėjų ir institucijų tinklai turėtų pirmieji pasinaudoti veiksmingos ir įtraukios visapusiškai veikiančios bendrosios mokslinių tyrimų rinkos teikiamomis galimybėmis, jų ištekliams ir specialistų rezervams veikiant sklandžiai.
14. Kalbant apie vizijos, tikslų ir uždavinių pavertimą **įgyvendinimo ir (arba) programavimo procesais**, svarbu suprasti galimus scenarijus, susijusius su bendradarbiavimo būdais ir tolesniais veiksmais, kurie buvo taikomi įvairiuose Europos proceso etapuose. Vienas iš būdų yra stiprinti mūsų **partnerystę** strateginėse arba struktūrinėse srityse, kurių kontekste valstybės narės toliau koordinuotų savo programas ir prioritetus su ES lygmens iniciatyvomis (Europos partnerystėmis ir misijomis, ESFRI veiksmų gairėmis), taikydamos atvirąjį koordinavimo metodą. Kitas papildomas būdas būtų **mūsų integracijos pažanga**, neapsiribojant dabartinėmis bendromis priemonėmis, remiamomis pagal Bendrąją programą (EMTT ir EIC), ir šį integruotą požiūrį taikyti ir kitoms struktūroms ar platformoms, kurias Sąjunga galėtų įdiegti, kad Europos subjektai galėtų pasinaudoti bendromis galimybėmis ir sklandžiai megzti ryšius bei vienyti savo pastangas, kad būtų sukurta labiau integruota ir įtraukesnė bendroji mokslinių tyrimų rinka.

Klausimai

1. Koks, ministrų nuomone, turėtų būti mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos indėlis į Europos ateitį ir kokia būtų jų vizija laikotarpiui iki 2030 m., įskaitant Europos mokslinių tyrimų erdvės atnaujinimą?
 2. Ar vienas iš naujos vizijos, kuri apimtų tyrėjus, mokslinių tyrimų organizacijas, finansuotojus ir reguliavimo mechanizmą bei įstaigas, tikslų turėtų būti iki 2030 m. sukurti bendrąją tyrėjų ir žinių rinką, kurioje taikomos tinkamas pagrindinės sąlygos ir normos?
 3. Atsižvelgiant į tai, kad yra įvairių galimybių tai vizijai pasiekti, kokias geriausias sąlygas, procesus ir mechanizmus, skirtus pasirengti EMTE diegimui, numato ministrai?
-